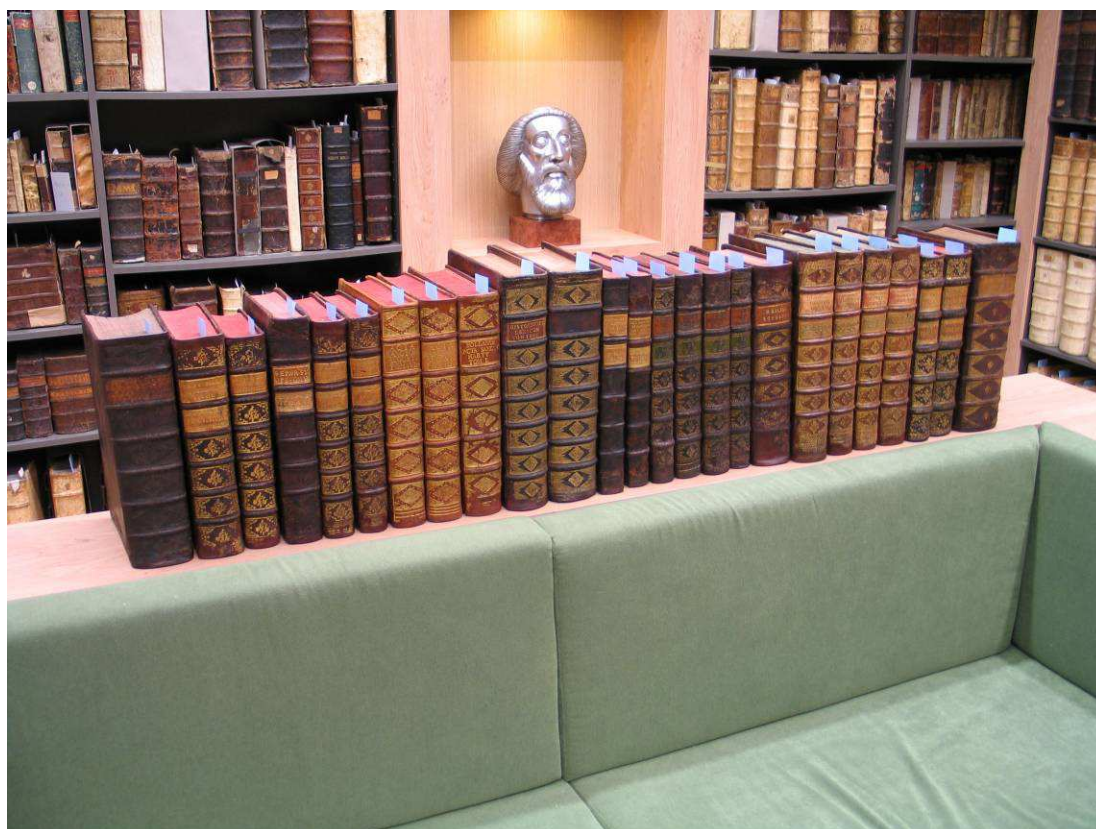

A Piarista Központi Könyvtár pályázata az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma által meghirdetett I/c. Muzeális értékű gyűjtemények védelmét szolgáló állományvédelmi szolgáltatásra

A Piarista Központi Könyvtár gyűjteményébe tartozó 25 db barokk bőrkötéses könyv restaurálási dokumentációja

Készítette: Peller Tamás
restaurátor
2013

Piarista Rend Magyar Tartománya
 Piarista Központi Könyvtár
 Budapest, 1052.
 Piarista köz 1.
 Homor Ferenc könyvtárvezető részére

A Piarista Központi Könyvtár gyűjteményébe tartozó 25 db barokk bőrkötésű könyv restaurálási dokumentációja

Bevezetés

A Piarista Központi Könyvtár költözése során, új helyén enteriőr könyvtárt alakított ki, ami méltóképpen reprezentálja az évszázadok óta Magyarországon munkálkodó szerzetes rend szellemi értékkeremtését. A gyűjtemény nagy értékű ősnymtatványok, antikvák és Régi Magyar Könyvek mellett a barokk könyvtárban gyakran megtalálható könyvsorozatokból is áll. Kopott, hiányos, leszakadt gerincű bőrkötések, homorú, összeszáradt pergamenkötések, kiadói papírborítójú kiadványok sorakoznak a polcokon.

A restaurálás célja az 25 db, bőrkötésű barokk könyv sérült, lebegő, elveszejtéstől fenyegetett borításának fixálása, igény szerinti javítása az esztétikus összkép érdekében úgy, hogy a felhasznált kötőanyagok reverzibilitása révén biztosítható egy későbbi esetleges teljes restaurálás is.

Tárgyleírás:

A könyvek tulajdonosa: Piarista Központi Könyvtár.

A restaurált kötetek a következők (A bemutatott képeken a kötetek restaurálás előtt és után láthatók néhány részletfotó mellett, melyek a restaurálás eredményeinek bemutatását segítik.):

1. Ltsz.: 71/0/7/a-d

2. Ltsz.: 71/0/8

3. Ltsz.: 50/9/5 a-b

4. Ltsz.: 33/9/4 a-d

5. Ltsz.: 48/9/4 a-b

6. Ltsz.: 39/0/4

7. Ltsz.: 36/9/1a, d, g (6 kötetes sorozatból)

8. Ltsz.: 47/0/1 a, c (4 kötetes sorozatból)

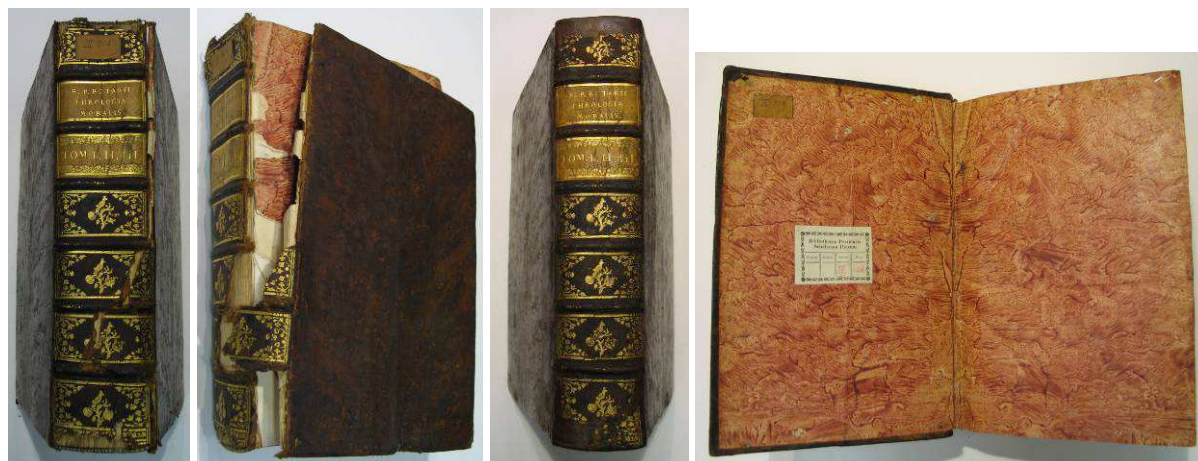
9. Ltsz.: 28/10/1

10. 30/9/2 a 1 kötet egy 2 kötetes sorozatból

11. 50/0/4 1 kötet

12. Ltsz.: 33/0/a-b

13. 282/5/2 1 kötet

Méretük: 260 x 400 x 40-145 mm.

Barokk stílusú, kecskebőr borítású kötések. Általában vas-fekete- és/vagy rézzöld festékek márványozott bőrborítású táblákkal. A gerincet bőrbordák osztják egyenlő részre, a lábnál elhelyezkedő mező magasabb. A második mezőn aranyozott címkén a könyv címe olvasható. A többi mező aranyozással keretezett, bennük növényi ornamenseket ábrázoló egyesbélyegzők lenyomatai láthatók.

A kenderzsinegre fűzött, bordás könyvtestet és a kötést hozzáfűzött előzők köti össze.

Állapotleírás

A kötetek felülete tiszta, a bőr korábbi konzerváló kezelése során megfelelő állapotba került.

A könyveket károsodásaik alapján több csoportba osztottam. A hasonlóképpen sérült könyvek állapotát és kezelését ezen csoportosítás alapján írom le. A könyveket leltári számuk helyett a „Tárgyleírás” fejezetben leírt sorszámokkal azonosítom.

A károsodások fajtái a következők:

1. Sérült gerincű, sapkájú kötetek hiányokkal, *sérült oromszegővel*: 1. 5. 8. 10. 12.
2. Sérült gerincű, sapkájú kötetek hiányokkal, sérült oromszegővel, *laza barkázatú bőrborítással*¹: 2. 4. 7.
3. Sérült gerincű, sapkájú kötetek hiányokkal, sérült oromszegővel, *kopott, hiányos táblaéllal*: 3. 9. 13.
4. Sérült gerincű, sapkájú kötetek hiányokkal, sérült oromszegővel, *végighasadt könyvnyílással*: 6.
5. Sérült gerincű, sapkájú kötetek hiányokkal, sérült oromszegővel, *végighasadt könyvnyílással leszakadt táblával, szakadt bőrgerinccel*: 11.

A leszakadt táblájú könyvtetek előzékei és bordazsinegei elszakadtak. A többi kötet előzéke több helyen beszakadt, elvált.

A könyvtetek metszése tiszta, az ívek hajtásában sokuknál szerves és szervetlen, szemcsés szennyeződés fedezhető fel.

A restaurálás menete

A kötetek külső felületükön megfelelőképp tisztítottak. Kilenc kötet esetén az ívhajtások mentén található szennyeződések poroló ecsettel el kellett távolítani.

1. Sérült gerincű, sapkájú kötetek hiányokkal, *sérült oromszegővel* (1. 5. 8. 10. 12. tétel). A restaurálás első feladatául az oromszegőket visszarakasztottam keményítővel a gerincbe. Ha az oromszegő leszakadt alapjáról, akkor azt vékony kendercérnával visszavarrtam az alaphoz.
Ezt követően a bőrsérüléseket kiegészítettem az eredetivel megegyező barkázatú és hasonló színűre festett bőrral. A festéshez fémkomplex bőrfestéket használtam a megfelelő színtartósság érdekében. Az alátámasztást bedolgoztam a tábláig, hogy megfelelő felületen adjon alátámasztást. A ragasztáshoz alacsony víztartalmú rizskeményítőt alkalmaztam. A bőrkötés kopott felületét fémkomplex bőrfestékekkel színeztem meg az egységes esztétikai kép érdekében.
2. Sérült gerincű, sapkájú kötetek hiányokkal, sérült oromszegővel, *laza barkázatú bőrborítással* (2. 4. 7. tétel). Az 1. pontban felsorolt munkafolyamatok mellett a felpöndörödött bőrborítást visszarakasztottam a felületre rizskeményítővel.
3. Sérült gerincű, sapkájú kötetek hiányokkal, sérült oromszegővel, *kopott, hiányos táblaéllal* (3. 9. 13. tétel). Az 1. pontban felsorolt munkafolyamatok mellett a táblaélek borításának kiegészítését végeztem el fémkomplex bőrfestékekkel színeztem, szélein

¹ A barkázat elválásának egyik lehetséges oka a borítóbőr fajtája. A könyvkötésre gyakran használt kecskebőr barka és irharétegének kötődése a többi bőrhöz képest gyengébb. bármilyen cserzési hiba esetén e gyenge kötődés tovább rombolható, ami mechanikai hatások során a barkázat felpöndörödésével, leválásával járhat

elvékonyított bőrrel. Helyenként a kopott sarkú papírtáblákat papírlapok több rétegben történő összeragasztásával kiegészítettem a bőrborítás felhelyezése előtt.

4. Sérült gerincű, sapkájú kötetek hiányokkal, sérült oromszegővel, részlegesen *végighasadt könyvnyílással* (6. tétel). Az 1. pontban felsorolt munkafolyamatok mellett a beszakadt nyílás mentén, a szakadás végéig bőrpótlást ragasztottam be a korábbiakban már leírtak szerint.
5. Sérült gerincű, sapkájú kötetek hiányokkal, sérült oromszegővel, végighasadt könyvnyílással *leszakadt táblával, szakadt bőrgerinccel* (11. tétel). Az 1. pontban felsorolt munkafolyamatok mellett az elszakadt nyílás mentén végig bőrpótlást ragasztottam be a korábbiakban már leírtak szerint. A leszakadt tábla súlyát a beragasztott bőrcsík nem képes hordozni (hiszen a táblára kiragasztott kenderzsineg bordák is elszakadtak), ezért a bordaközökben pergamen csíkokat helyeztem be és az előzőket papírcsíkkal támasztottam alá. Ragasztónak sűrű rizskeményítőt használtam.

A bőrkötések restaurálása során a vállaltakhoz képest minden bőrhianyot kijavítottam a táblák élei mentén és a sarkokon, mert e nagy tételszámú gyűjteményben ezen kötetek ismételt restaurátori kézbevitelére az elkövetkező évtizedekben valószínűleg nem lesz idő s pénz.

A kötetek könyvtestében a lapokon és az előzőeken található sérülések (poros szennyeződések, visszahajló sarkok, felvált ragasztások) tisztítását, javítását is elvégeztem. A papírlapokon található esetleges hiányok kijavítására nem került sor.

A könyvek gerincére ragasztott papírcímkéket – a gyűjtemény kezelőjével egyeztetve - leemeltem és belül az első előzőkre ragasztottam.

Tárolási javaslat

A bőrkötésű kötetek a helyreállítás után visszaoszthatók eredeti helyükre.

A tárolás és kiállítás során a stabil 20°C hőmérséklet, az 50%-s relatív páratartalom és a maximális 20 000 lux/év megvilágítás a megengedhető.

Kelt: Budapesten, 2013. június 3-án

Tisztelettel:

Peller Tamás
restaurátor